
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-2-50-55>

 <https://orcid.org/0009-0004-6365-1799>

МАМЧУР Світлана

старша наукова співробітниця,
Воєнна академія імені Євгенія Березняка
e-mail: svtlana.mamchur@proton.me

УДК 378.091.12:355.232]:159.923(045)

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Досліджено роль емоційного інтелекту в контексті професійної діяльності науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів України.

Метою дослідження є визначення структури емоційного інтелекту та його впливу на професійну компетентність науково-педагогічних працівників. У статті проведено огляд сучасних теорій емоційного інтелекту, включно з моделлю П. Саловей, Д. Маєра, Р. Бар-Она та Д. Гоулмена.

Встановлено, що високий рівень емоційного інтелекту сприяє ефективній комунікації, мотивації, розв'язанню конфліктів та управлінню стресом, що зі свого боку покращує якість викладання та професійну результативність науково-педагогічних працівників.

Визначено поняття емоційного інтелекту науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів. У дослідженні акцентовано увагу на важливості розвитку емоційного інтелекту в умовах високого рівня стресу, характерного для вищих військових навчальних закладів.

Зроблено висновок про необхідність подальших досліджень для кількісного підтвердження впливу емоційного інтелекту на професійну компетентність викладачів та розроблення методик для його розвитку.

Ключові слова: емоційний інтелект; професійна компетентність; науково-педагогічні працівники; вищий військовий навчальний заклад; стресостійкість; адаптація; ефективна комунікація.

Постановка проблеми. Сучасна система військової освіти України зазнає динамічних змін, адаптуючись до нових викликів, зокрема в підготовці військових фахівців нової генерації. Це зумовлює потребу в постійному оновленні та вдосконаленні змісту та методів навчання, а також у підвищенні професійної компетентності науково-педагогічних працівників (НПП) ви-

щих військових навчальних закладів (ВВНЗ). Професійна компетентність НПП ВВНЗ виходить за рамки глибоких знань та досвіду у фаховій галузі. Її ключовим компонентом стає емоційний інтелект (ЕІ) – сукупність когнітивних, емоційних, адаптаційних та соціальних здібностей (Собченко, 2010, с. 84), що дають змогу ефективно взаємодіяти з іншими людьми, мотивувати себе та інших, конструктивно розв'язувати конфлікти та справлятися зі стресом. Ці вміння, які об'єднуються під загальною назвою “емоційний інтелект”, стають дедалі більш важливими в сучасному світі, в якому ефективна комунікація та співпраця є ключовими чинниками успіху.

Крім формування в майбутніх військових фахівців професійної компетентності, так званих *hard skills*, серед завдань ВВНЗ сьогодні не менш важливим є розвиток у здобувачів вищої військової освіти «м'яких навичок» (*soft skills*). Тенденція до підвищення уваги роботодавців більшості країн світу до *soft skills* не є новою. Навіть від початку повномасштабної війни кількість роботодавців, які в описі своїх вакансій вказують бажані *soft skills*, зросла на 10% і зараз становить 75%. Серед ключових м'яких навичок, які найчастіше вони згадують, є стресостійкість, уміння працювати в команді, комунікабельність, емоційний інтелект, здатність виконувати кілька завдань одночасно, відповідальність, орієнтованість на результат. Однією з вимог Північноатлантичного альянсу до розвиненості емоційного інтелекту як складової частини *soft skills*, зокрема в навчальному центрі НАТО Оберамергау (NATO School Oberammergau), серед програмних результатів навчання вказано вміння військових

фахівців застосовувати емоційний інтелект під час виконання завдань організації, ведення та забезпечення всіх видів бойових дій. Крім того, у спільній програмі професійного розвитку фахівців сектору безпеки і оборони Україна – НАТО (*NATO – Ukraine Professional Development Programme*) зазначено необхідність запровадження у ВВНЗ України натовського досвіду розвитку ЕІ у сучасних військових лідерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед зарубіжних вчених питання взаємозв'язку ЕІ та ефективності професійної діяльності досліджували П. Саловей, М. Бракет, Дж. Маєр, Д. Карузо та інші. У психології емоційного інтелекту виділяють провідні теорії: теорія емоційно-інтелектуальних здібностей Дж. Маєра, Д. Карузо; теорія емоційної компетентності Д. Гоулмена, К. Саарні; некогнітивна теорія емоційного інтелекту Р. Бар-Она. Окремі аспекти емоційного інтелекту у сфері вікової психології досліджували (О. Мельник, М. Шпак, В. Лазаренко, О. Собченко), гендерних особливостей (Н. Коваленко, Р. Гриценко, А. Колотова), професійних компетентностей (О. Верітова, Н. Діомідова), зокрема військовослужбовців Збройних Сил України (Т. Храбан, О. Білик, В. Карковська, В. Лагодзінський, К. Мамчур).

У вітчизняному педагогічному дискурсі проблему розвитку емоційного інтелекту наразі вивчено недостатньо. Більшість досліджень із зазначеної тематики зосереджено на вивченні ЕІ вчителів загальноосвітніх шкіл, менеджерів, військовослужбовців Збройних Сил України, інших фахівців. Водночас специфіка роботи НПП ВВНЗ залишається поза увагою. Зокрема, потребують з'ясування питання розвитку емоційного інтелекту в НПП ВВНЗ України як складової їх професійної компетентності.

Мета статті. Дослідити роль емоційного інтелекту в розвитку професійної компетентності науково-педагогічних працівників ВВНЗ, визначити поняття емоційного інтелекту НПП вищих військових навчальних закладів та його структуру, проаналізувати особливості емоційного інтелекту як складової професійної компетентності НПП ВВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом у професіоналів у галузі освіти зростає роль емоцій як надзвичайно важливого компонента ефективного планування та провадження освітньої діяльності. Через велику частку міжособистісної взаємодії у професійній діяльності викладачів, вони мають бути здатними контролювати власні емоції, керувати емоціями здобувачів освіти, а також вдало

взаємодіяти зі своїми керівниками та колегами. На думку сучасних дослідників (Zurita-Ortega et al., 2020, p. 294), викладач закладу вищої освіти є професією з одним з найвищих рівнів стресу. Що стосується НПП ВВНЗ, то рівень стресу викладачів цієї категорії природно ще вищий. Це пов'язано з такими особливостями діяльності НПП ВВНЗ, як високий рівень відповідальності, необхідності побудови особливих довірчих стосунків зі здобувачами вищої освіти, колегами та керівниками; підвищені вимоги до розвиненості критичного мислення, аналітичних здібностей та лідерських якостей; висока стресостійкість та вміння розв'язувати конфліктні ситуації. Крім того, сучасні здобувачі вищої освіти, що навчаються у ВВНЗ мають добре розвинуто соціальну та емоційну сферу, демонструють високу технічну грамотність.

ЕІ за визначенням Д. Гоулмана є невід'ємною складовою лідерства (Гоулман, 2018), яке зі свого боку є основною складовою професійної компетентності військового фахівця. До того ж К. Грін та М. Сталом зазначають, що незалежно від того, на якому рівні шкали когнітивного інтелекту особа перебуває, емоційний інтелект може дати можливість реалізувати їхній лідерський потенціал (Greene & Staal, 2017).

ЕІ відіграє важливу роль в ефективному лідерстві та командному кліматі у військових структурах. Лідери, які володіють високим рівнем ЕІ, добре обізнані зі своїми сильними та слабкими сторонами і відкриті до зворотного зв'язку. Вони також усвідомлюють настрій своїх підлеглих і загальний настрій в організації. Як наслідок, лідери з вищим рівнем ЕІ з більшою імовірністю здатні створити організаційний клімат, в якому їхні підлегли спроможні досягти професійного успіху. Військовий лідер із високорозвиненим ЕІ, який впливає на успіх своїх підлеглих, може співпрацювати з ними для створення організаційної синергії. Емоційний інтелект лідера впливає на характер взаємин, які він вибудовує зі своїми підлеглими.

В умовах сучасних викликів, що постають перед освітнім середовищем, науково-педагогічні працівники ВВНЗ зобов'язані постійно вдосконалюватися та розвивати свої професійні й особистісні якості. Вони повинні володіти найсучаснішими знаннями та практичним досвідом, що відповідають вимогам сьогодення і дають змогу ефективно розв'язувати актуальні завдання в галузі освіти. Професійна компетентність НПП включає не лише знання та навички, але й уміння застосовувати їх у практичній діяльності, що є важливим для забезпечення високої якості освіти.

Крім того, НПП необхідно розвивати свої творчі здібності, які допомагають знаходити інноваційні підходи до викладання та наукових досліджень. Комунікативні навички також є критично важливими, оскільки ефективна взаємодія з колегами, студентами та іншими учасниками освітнього процесу сприяє створенню продуктивного навчального середовища. Лідерські якості дають можливість НПП організувати роботу в команді, приймати відповідальні рішення та мотивувати здобувачів вищої освіти до досягнення спільних цілей.

Окрему увагу слід приділити розвитку «м'яких навичок» (soft skills), серед яких особливе місце посідає емоційний інтелект. Емоційний інтелект включає здатність розпізнавати та управляти своїми емоціями, а також розуміти емоції інших людей. Ці навички сприяють ефективній комунікації, зниженню рівня конфліктів та створенню позитивного психологічного клімату в колективі.

Для того щоб визначити поняття емоційного інтелекту НПП ВВНЗ необхідно проаналізувати особливості емоційного інтелекту, як складової професійної компетентності вказаних викладачів та теоретично з'ясувати структуру їх ЕІ. Серед основних особливостей діяльності НПП ВВНЗ є підготовка дорослих до виконання бойових завдань, пов'язаних зі значним ризиком для життя і здоров'я. Ця підготовка включає розвиток компетентностей, необхідних для ефективного виконання завдань у складних і непередбачуваних умовах, які до того ж швидко змінюються. Зокрема, за дослідженнями, проведеними К. Грін та М. Сталом, ефективність бойової роботи безпосередньо залежить від рівня практичних навичок і психологічної стійкості військовослужбовців (Greene & Staal, 2017). Сьогодні значна частка здобувачів освіти у ВВНЗ є учасниками бойових дій, особами, які зазнали поранень, тощо. У зв'язку із цим для всіх учасників освітнього процесу в системі вищої військової освіти є дуже актуальним питання розвитку стресостійкості, життєстійкості, стійкості до нестандартних ситуацій, емоційної витривалості. Усі перелічені поняття, пов'язані з ресурсами, необхідними як у мирний, так і у воєнний час для подолання стресових ситуацій або травматичного впливу та їх психологічних наслідків. Через це вагомим значення набуває створення науково-педагогічними працівниками ВВНЗ психологічно комфортного освітнього середовища та забезпечення якісного освітнього процесу для здобувачів освіти як майбутніх фахівців екстремального виду професійної діяльності.

Діяльність фахівців сектору безпеки і оборони за своєю природою є стресогенною: бойовий стрес виникає через ризикованість цієї діяльності, через необхідність приймати складні рішення в умовах невизначеності, налагодження та підтримання міжособистісної взаємодії в умовах бойової обстановки, тривале перебування далеко від родини під час службових відряджень, страх невдачі тощо. Найбільш ефективно підвищити стійкість до стресу, на думку А. Сарріонандія, Е. Рамос-Діаз, О. Фернандез-Ласарте, можливо, розвиваючи в майбутніх військових фахівців емоційний інтелект (Sarrionandia, 2018, p. 5). А цього можна досягти винятково завдяки НПП із розвиненим емоційним інтелектом, що є складовою їх професійної компетентності. Науково-педагогічні працівники ВВНЗ відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки вони не тільки передають теоретичні знання, а й формують практичні навички управління емоціями та стресом. Вони мають володіти високим рівнем емоційного інтелекту, щоб бути прикладом для курсантів (слухачів) та ефективно використовувати методи навчання, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту в майбутніх військових фахівців.

Структура ЕІ й досі є предметом наукових дискусій та досліджень. Засновник концепції емоційного інтелекту Д. Гоулман вважає, що до структури ЕІ входять такі компоненти, як самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія та соціальні навички (Гоулман, 2018, с. 11). Більшість учених (П. Саловей, Дж. Маєр, Р. Бар-Он та інші) погоджується з тим, що емоційний інтелект вміщує певну сукупність здібностей, однак розбіжності в їхніх поглядах стосуються конкретного набору цих здібностей. Один з варіантів структури емоційного інтелекту пропонує П. Саловей, який включає п'ять основних складових: розпізнавання емоцій, використання емоцій для сприяння мисленню, розуміння емоцій, управління емоціями та контроль над емоціями (Salovey, 2008). Другий варіант структури емоційного інтелекту пропонує Дж. Маєр, який виділяє чотири ключові аспекти: сприйняття емоцій, використання емоцій для мислення, розуміння емоцій та управління емоціями (Maeyer, 1993). Ще один підхід до структури емоційного інтелекту розробив Р. Бар-Он, який визначив його як сукупність п'яти широких компонентів: внутрішньоособистісні здібності, міжособистісні здібності, адаптивність, управління стресом та загальний настрій (Bar-On, 2006). Вітчизняний науковець О. Собченко, взявши за основу різні концепції, запропонував загальну модель емоцій-

ного інтелекту, в якій пов'язав його структурні компоненти, та визначив функції емоційного інтелекту – інтерпретативну, регулятивну, адаптивну та стресозахисну, активізаційну (Собченко, 2010).

У структурі емоційного інтелекту найчастіше основними компонентами виділяють здатність до розуміння емоцій і здатність до управління емоціями. Розвиток здатності до розуміння емоцій є першим кроком розвитку емоційного інтелекту. У своїх дослідженнях Ч. Кох та Е. Хіггінс визначають здатність до розуміння емоцій як здатність розпізнати емоцію, тобто встановити факт емоційного переживання в себе або іншої людини; ідентифікувати емоцію, тобто визначити, яку саме емоцію переживає вона сама або інша людина, і знайти для неї словесне вираження; розуміти причини, що викликали цю емоцію, і наслідки, до яких вона призведе (Koh, O'Higgins, 2018, p. 29). У професійній діяльності як НПП ВВНЗ, так і військових фахівців одну з ключових ролей відіграє правильне сприйняття емоцій інших осіб, усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків між словами та емоціями, їх аналіз, здатність викликати та проявляти потрібну емоцію з особливим контролем над нею.

Ще однією та не менш важливою складовою емоційного інтелекту є емпатія. Відповідно до бачення А. Шиделко, розвинену емпатію для НПП важливо мати передусім для того, щоб краще розуміти емоції здобувачів військової освіти, їх сутність та причини виникнення (Shydelko, 2017, с. 86), що зі свого боку сприяє розумінню викладачем змін в аудиторній атмосфері, дає йому додаткову інформацію через зчитування емоцій, мікровиразів тощо щодо ступеня засвоєння навчального матеріалу, зрозумілості пояснень. У структурному компоненті емоційних здібностей емоційний інтелект визначається як емоційно-інтелектуальна некогнітивна здатність, що проявляється в підвищеній емоційній чутливості, обізнаності, контролі й управлінні емоційними станами.

Крім усього зазначеного, на думку науковців (Zurita-Ortega et al., 2020), високий рівень розвиненості емоційного інтелекту в НПП закладів вищої освіти є ознакою більшого рівня задоволеності від педагогічної діяльності та, відповідно, є одним із важливих чинників запобігання вигоранню працівників вищої освіти, підвищення їх адаптивності та стресостійкості. У НПП з високим рівнем емоційного інтелекту відзначаються високі рівні відданості, зануреності у професійну діяльність та енергійності. Під відданістю тут мається на увазі сила залучення особи до своєї роботи, а

також почуття гордості, ентузіазму та нахнення, пов'язані з роботою. Зануреність у професійну діяльність визначається як "поглиненість своєю професійною діяльністю" (Koh, O'Higgins, 2018) настільки, що робочий час минає швидко, а особі важко відірватися від своєї діяльності. Сучасні науковці (Zurita-Ortega et al., 2020; Greene & Staal, 2017; Koh, O'Higgins, 2018; Mamchur, 2024) характеризують енергійність як готовність інвестувати зусилля у свою професійну діяльність та наполегливо розв'язувати робочі завдання. Вони також стверджують, що працівники з високим рівнем емоційного інтелекту природно демонструють позитивний настрій порівняно з тими, у кого його рівень значно нижчий.

На основі проведеного аналізу особливостей емоційного інтелекту як складової професійної компетентності НПП ВВНЗ пропонується власне бачення сутності поняття «ЕІ науково-педагогічних працівників ВВНЗ»: *емоційний інтелект* – це комплекс когнітивних, емоційних, адаптаційних та соціальних здібностей, спрямований на створення оптимальних умов для навчання та виховання майбутніх військових фахівців, що включає здатність ефективно розпізнавати, розуміти, регулювати та використовувати емоції у професійній діяльності, беручи до уваги вимоги до сучасних військових лідерів, високий ступінь стресостійкості, етичну відповідальність, здатність до емпатії та вміння формувати і розвивати довірчі стосунки зі здобувачами освіти, а також з колегами та керівниками (командирами).

Більшість досліджень ЕІ зосереджувалися на прогностичній корисності ранніх років життя особи щодо формування емоційного інтелекту як риси. Однак дослідники приділяли мало уваги тому, як структура емоційного інтелекту розвивається в довгостроковій перспективі. Крім того, аналіз стабільності конструкту ЕІ є надзвичайно важливим, оскільки він може дати уявлення про те, наскільки цей конструкт піддається змінам або реагує на втручання протягом періоду ранньої дорослості та зрілості особи. Автори зазначають, що найбільш поширеними статистичними методами оцінювання стабільності конструкту ЕІ з плином часу є стабільність рангового порядку та середню зміну.

Критичний огляд цитованої літератури свідчить про те, що ЕІ впливає на професійну компетентність НПП, даючи змогу досягти вищого рівня результативності та поліпшити якість викладання. Однак для підтвердження цього припущення необхідна числова демонстрація таких спостере-

жень. Ця прогалина в сучасних наукових працях, які стосуються ЕІ, зумовила тему цього дослідження. Зважаючи на це було сформульовано таку гіпотезу: існує прямий зв'язок між розвитком емоційного інтелекту та результативністю педагогічної діяльності НПП вищих військових навчальних закладів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті досліджено важливість емоційного інтелекту як складової професійної компетентності науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів України. На основі проведеного аналізу визначено, що ЕІ є ключовим чинником професійного успіху НПП, оскільки дає їм можливість ефективно взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу, мотивувати себе та інших, а також конструктивно розв'язувати конфлікти і справлятися зі стресом.

З'ясовано, що структура емоційного інтелекту включає когнітивні, емоційні, адаптаційні та соціальні здібності, які є критично важливими для створення оптимальних умов для навчання та виховання майбутніх військових фахівців. Викладачі з високим рівнем емоційного інтелекту здатні краще розпізнавати й управляти своїми емоціями та емоціями здобувачів вищої військової освіти, що сприяє ефективному освітньому процесу та розвитку лідерства у майбутніх військових професіоналів.

Особливу увагу приділено аналізу літератури, яка демонструє позитивний вплив емоційного інтелекту на професійну компетентність НПП, зокрема, на здатність досягати вищого рівня результативності та покращувати якість викладання. Крім того, підкреслено, що розвиток емоційного інтелекту сприяє зниженню рівня стресу, підвищенню адаптивності та запобіганню професійному вигоранню педагогів.

Виявлено, що однією з головних проблем сучасних досліджень є недостатня кількісна демонстрація впливу емоційного інтелекту на професійну діяльність НПП. Це зумовило необхідність сформулювати гіпотезу про прямий зв'язок між розвитком емоційного інтелекту та результативністю педагогічної діяльності НПП ВВНЗ, яка має бути перевірена під час формувального експерименту.

Перспективи подальших досліджень включають оцінку поточного рівня розвитку емоційного інтелекту серед НПП ВВНЗ та розробку стратегій для його вдосконалення. Це дасть можливість підвищити

рівень розвиненості професійної компетентності викладачів, гарантувати якість освітнього процесу та забезпечити ефективну підготовку майбутніх військових фахівців нової генерації.

Список бібліографічних посилань

- Гоулман, Д. (2018). Емоційний інтелект. Київ: Віват. 512 с.
- Собченко, О.М. (2010). Здібності у структурі емоційного інтелекту як фактор формування особистості. *Наука. Релігія. Суспільство*, 4: 84–87.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence. *Psicothema*, 18: 13–25.
- Greene, C.H., Staal, M.A. (2017). Resilience in US Special Operations Forces. In *Handbook of Military Psychology: Clinical and Organizational Practice*. Springer, Cham. p. 177–192.
- Koh, C.B., O'Higgins, E. (2018). Relationships between Emotional Intelligence, Perceived and Actual Leadership Effectiveness in the Military Context. *Military Psychology*, 30(1): 27–42.
- Mamchur, K. (2024). Stages of Faculty Development for Higher Education Institutions of Ukraine's Security and Defense Sector. *Political Science and Security Studies Journal*, 5(1): 1–6. URL: <https://psssj.eu/index.php/ojsdata/article/view/144/172>.
- Mayer, J.D. (1993). The Intelligence of Emotional Intelligence. *Intelligence*, 17(4): 433–442.
- Salovey, P. (2008). Emotional Intelligence: Handbook of Emotions. In F. Barrett (Edr.), 3rd Edition. New York: Guilford Press. p. 533–547.
- Sarrionandia, A., Ramos-Diaz, E., Fernandez-Lasarte, O. (2018). Resilience as a Mediator of Emotional Intelligence and Perceived Stress: A Cross-Country Study. *Frontiers in Psychology*, 9: Article 2653 (pp. 1–11).
- Shydelko, A. (2017). Emotional Stability of an Individual: Research into the Topic. *Наука і освіта*, 3: 85–89.
- Zurita-Ortega, F., Olmedo-Moreno, E.M., Chacón-Cuberos, R., Expósito López, J., Martínez-Martínez, A. (2020). Relationship between Leadership and Emotional Intelligence in Teachers in Universities and Other Educational Centres: A Structural Equation Model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1): 293–305.

References

- Goleman, D (2018). Emotional Intelligence. Kyiv: Vivat. 512 p. [in Ukr.].
- Sobchenko, O.M. (2010). Abilities in the structure of emotional intelligence as a factor in personality formation. *Science. Religion. Society*, 4: 84–87 [in Ukr.].
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence. *Psicothema*, 18: 13–25.
- Greene, C.H., Staal, M.A. (2017). Resilience in US Special Operations Forces. In *Handbook of Military Psychology: Clinical and Organizational Practice*. Springer, Cham. p. 177–192.
- Koh, C.B., O'Higgins, E. (2018). Relationships between Emotional Intelligence, Perceived and Actual Leadership Effectiveness in the Military Context. *Military Psychology*, 30(1): 27–42.
- Mamchur, K. (2024). Stages of Faculty Development for Higher Education Institutions of Ukraine's Security and Defense Sector. *Political Science and Security Studies Journal*, 5(1): 1–6. URL: <https://psssj.eu/index.php/ojsdata/article/view/144/172>.
- Mayer, J.D. (1993). The Intelligence of Emotional Intelligence. *Intelligence*, 17(4): 433–442.
- Salovey, P. (2008). Emotional Intelligence: Handbook of Emotions. In F. Barrett (Edr.), 3rd Edition. New York: Guilford Press. p. 533–547.

Sarrionandia, A., Ramos-Diaz, E., Fernandez-Lasarte, O. (2018). Resilience as a Mediator of Emotional Intelligence and Perceived Stress: A Cross-Country Study. *Frontiers in Psychology*, 9: Article 2653 (pp. 1–11).

Shydelko, A. (2017). Emotional Stability of an Individual: Research into the Topic. *Наука і осясима*, 3: 85–89.

Zurita-Ortega, F., Olmedo-Moreno, E.M., Chacón-Cuberos, R., Expósito López, J., Martínez-Martínez, A. (2020). Relationship between Leadership and Emotional Intelligence in Teachers in Universities and Other Educational Centres: A Structural Equation Model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1): 293–305.

MAMCHUR Svitlana

Senior Research Fellow,
Yevhenii Bereznyak Military Academy

EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL ACTIVITIES OF HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS' FACULTY MEMBERS

Summary. *Introduction.* The article examines the role of emotional intelligence (EI) in the professional activities of faculty members at higher military educational institutions in Ukraine. It highlights the dynamic changes in the Ukrainian military education system, necessitating continuous improvement in teaching content, methods, and the professional competence of scientific and pedagogical staff. The study emphasises that EI is critical to professional competence, enabling effective interaction, motivation, conflict resolution, and stress management.

Purpose. This article aims to explore the role of emotional intelligence in the professional competence development of scientific and pedagogical staff at higher military educational institutions. It seeks to define EI for these faculty members, analyse its structure, and understand its significance as a component of their professional competence.

Results. The study identifies that faculty members with high EI can better manage their and students' emotions, leading to effective teaching and leadership. It underscores that the specific nature of military educational institutions demands high levels of stress resilience and emotional regulation from their faculty. The article discusses various EI models, including those by Salovey, Mayer, and Goleman, and suggests that EI encompasses cognitive, emotional, adaptive, and social abilities. These abilities are crucial for creating optimal learning environ-

ments and fostering trust and effective communication among colleagues and students.

Originality. This research contributes to the relatively unexplored area of EI in the context of military educational institutions' faculty. It draws attention to the unique challenges these educators face, such as high-stress levels and the need for strong interpersonal skills. The article's original contribution lies in its detailed analysis of EI's structure and practical implications for teaching and leadership in military settings.

Conclusion. The article concludes that emotional intelligence is a vital aspect of the professional competence of faculty members at higher military educational institutions. It argues that developing EI can significantly enhance their teaching effectiveness and leadership capabilities. Future research should focus on assessing the current levels of EI among these educators and exploring strategies to foster its development to meet the demands of modern military education.

Keywords: emotional intelligence; professional competence; faculty members; higher military educational institution; stress resilience; adaptability; effective communication.

Одержано редакцією 30.05.2024
Прийнято до публікації 16.06.2024